

Delo s predšolskimi otroki

Nobeno obdobje v človekovem razvoju ni tako razgibano kot obdobje prvih šestih let. V telesnem in duševnem razvoju je sprva napredek viden že iz tedna v teden, kasneje pa iz meseca v mesec. Vrsta dejavnikov vpliva na njegovo hitrost, enakomernost, ustreznost. Ti dejavniki so v otroku, družini in širšem okolju. Na razvoj vplivajo ustrezno, ga spodbujajo, lahko pa ga tudi zavirajo, izkrivljajo in vodijo že v oblikovanje zametkov težav, problemov, tudi motenj. Zato je pomembno, da imajo starši možnost posveta s strokovnjaki že v najzgodnejšem obdobju.

Tako kot za šolske otroke poteka delo tudi za predšolske na ambulanten način, oziroma v obliki posvetovalnice za porajajoče se probleme otrok in njihovih staršev. Del dejavnosti centra pa je usmerjen na tista področja otrokovega življenja, kjer ta preživi dober del svojega »budnega« dneja npr. vrtec. Tako oblikovana dejavnost je brez dvoma lahko učinkovitejša, saj je njen namen vplivati na ustvarjanje kar se da ustreznih pogojev razvoja in zorenja otroka.

Približno polovica predšolskih otrok, ki prihaja v našo posvetovalnico, dejansko nima resnejših problemov ali težav. Starše pa vendarle navdaja bojaznjen in zaskrbljenost, ko opažajo pri otroku neke posebnosti, če ga primerjajo z drugimi otroki. Včasih ima svoj delež pri oblikovanju takšne negotovosti staršev tudi literatura in prispevki v revijah. Prosvetljevanje v takšni obliki je gotovo koristno, tudi učinkovito, vendar ima lahko pri nekaterih starših nezaželen učinek. Opise »normalnega« razvoja otroka lahko doživijo kot strogo postavljene norme, ki naj bi jih dosegel toliko in toliko star otrok na vseh področjih svojega razvoja. Ob tem lahko doživijo strah in negotovost o ustreznosti razvoja pri svojem otroku. Ali je z njim vse v redu, ali je dovolj brihten, saj tega še ne zna, pa naj bi že znal, zakaj ne govori tekoče... Veliko je teh vprašanj, prav z vseh področij razvoja otrokove osebnosti. Z občutki negotovosti obremenjeni starši bodo težje vzgajali in drugače razumeli otrokovo vedenje in njegove dosežke.

Nekateri starši so o otroku, njegovem razvoju in možnostih premalo poučeni. Od otroka pričakujejo in zahtevajo preveč ali pa tudi premalo. Tudi to lahko povzroči težave pri otroku.

Zaradi tega ima tudi delo s starši za otroke, ki nimajo dejanskih problemov ali odklonov, velik pomen. Velikokrat je premalo povedati zgolj, da je z otrokom vse v redu, da je njegov problem za njegovo starost povsem običajen. Delo s takimi starši, če jih želimo razbremeniti negotovosti in jim pomagati gledati na otroka sproščeno, uživati in veseliti se ob njegovih razvojnih dosežkih, je večkrat tudi dolgotrajnejše. Z vidika preprečevanja problemov pa je velikega pomena.

Pri polovici obravnavanih otrok ugotavljamo dejanske probleme ali odklone. Večini teh bi, glede na to, da se šele porajajo, težko rekli motnja. Za otroka pomenijo posebnost, ki na tak način vznemirja okolje (starše, vzgojitelje, vrstnike), da utegne privedi do neustreznega razvoja.

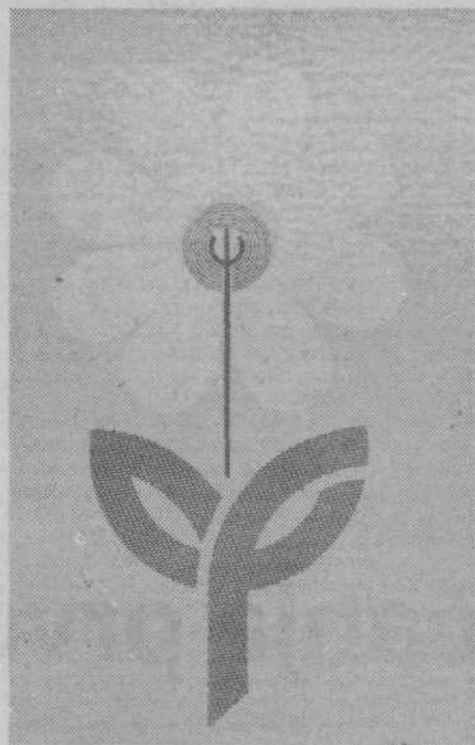
Vprašanja teh staršev so najpogosteje s področja razvoja (hitrost, posebnosti) in to predvsem čustvovanja, socialnega zorenja ter intelektualnega razvoja. Problemi se pojavljajo na najrazličnejših področjih otrokovega življenja: področju vedenja (nemiren ali pretirano miren otrok), spanja (nočni strah, moten spanec, posebne spalne navade), hranjenja (neješčnost, pretirana debelost), grobe in fine motorike (nespretnost v gibanju in risanju), kontaktov z vrstniki (samotarski otrok), »grdih navad« (duda, sesanje prsta, masturbacija), težav, ki jih porajajo nenadoma spremenjeni življenjski pogoji (vključitev v vrtec, izguba enega od staršev, premestitev v drugo družino) ter problemov, ki se oblikujejo ob neustreznih odnosih v družini. Takih področij je še veliko. Navedena so le najpogostejša.

Otrokov razvoj je lahko povprečno hiter in ne kaže nobenih posebnosti. Lahko je hitrejši, tako da prehi-

teva večino vrstnikov na večini področij, ali pa le na nekaterih. Pri nekaterih otrocih je lahko razvoj neharmoničen. Na posameznih področjih resneje zaostaja (npr. govorni razvoj), pa vendar taki otroci ne vzbujajo vtisa, da bi ne bili »normalni«. Vedeti moramo, da je večina otroških razvojnih poti taka, da se v posameznih obdobjih pojavljajo večji ali manjši odkloni, pa je to vendarle povsem normalen razvoj. Otrokov razvoj pa lahko tudi v celoti bolj ali manj zaostaja.

V zvezi s temi problemi postavljajo starši vrsto vprašanj. Starši otrok, ki se hitro razvijajo, sprašujejo: ali naj ga prej všolamo? Ali gre že letos v malo šolo? Ali naj se že pred všolanjem uči tuj jezik?

Starši otrok z neharmoničnim razvojem sprašujejo: naš otrok je bister, vede pa se kot mlajši, ves nemiren, vsega se takoj naveliča. Vse razume, zakaj še ne govori kot večina vrstnikov? Zakaj je tako nemiren, stikljiv, ko pa tako dobro razume, da se to ne sme? Vse zna tako lepo povedati, riše pa tako kot

naš najmlajši. Kako bo pa v šoli pisal? Vse kar mu naročim, takoj pozabi. Tako je neroden, pogosto pade, se poškoduje, kot bi silil v nesrečo. Dovolj bi že zmoget, pa moram v vsem zanj skrbeti, ko je tako nesamostojen.

Starši otrok, ki v razvoju resneje zaostajajo, sprašujejo: šola se bliža, jo bo zmoget, ko je tako zahtevna? Ali bo v življenju znal poskrbeti zase?

Otrokovo čustveno doživljanje je lahko odraz hudih stisk. Starši sprašujejo: tako je boječ, nikamor ne upa, za krilo se me drži. Tako zelo se boji psov, da že ob majhnem kužku na vrvi naredi celo sceno. Niti toliko ne upa počakati v stanovanju, da bi stopila v trgovino preko ceste. Za vsako figo joka. Samo name je navezan. Nič ga ne gane.

V zvezi z odnosi do vrstnikov starši sprašujejo: ne mara med otroke, kar zase ždi. Do otrok je napadalen, samo tepel bi jih. Vedno hoče vse komandirati. Vsak ga potegne v kalerokoli »lumparijo«.

Večje pa tudi manjše spremembe v otrokovem življenju lahko sprožijo celo vrsto težav: odkar je v vrtcu, je tako razdražljiv in omerav, da ga kar ne prepoznamo. Zjutraj dela cele scene, ker ne mara v vrtec. Doma je tako priden, vzgojiteljica pa se stalno pritožuje čezenj. Veliko je tudi vprašanj ob spremenjeni družinski situaciji ob razvezi, izgubi enega od staršev, premestitvi v drugo družino.

Številna so vprašanja staršev s področja otrokovega hranjenja: vse mu nudimo, pogosto kuhamo po

njegovi želji, pa je kot ptiček. Saj bo še zbolel. Hudo mi je odreči mu hrano, pa je že tako debel. Tako zelo izbirčen je.

Težave so tudi s spanjem: zvečer ga ne spravimo v posteljo. V spanju obupno kriči in joka, ne moremo ga prebuditi, zjutraj pa o tem nič ne ve.

Ta ali ona navada, ki jo odrasli pri otroku včasih težko sprejememo, je velikokrat razlog za obisk posvetovalnice: že tri leta ima, pa še hoče dudo. Najraje je sam in »vleče« palček. Masturbira.

Pogosto so tudi vprašanja: zakaj še moči posteljo, ko pa je zdravnik ugotovil, da je zdrav? Še vedno se poblati vlačke, pa dobro ve, kdaj mu je sila. Tako se zaigra, da se polula.

Se in še bi lahko naštevali. Vprašanj je pri enem otroku običajno kar več in so odraz stiske otroka, staršev ali vzgojiteljev.

Vedeti moramo, da imajo lahko motnje ali problemi, ki se kažejo pri otroku, podobno pojavno sliko, vendar povsem različne vzroke. Ti vzroki so lahko bodisi v otroku samem (njegova biološka danost) v sklopu medsebojnih odnosov v otrokovem ožjem okolju (družina) ali širšem okolju (vrtec, soseska itd.). Najpogosteje pa je problem posledica spleta okoliščin vseh teh dejavnikov. Zahtevnost problema in zapletenost vseh okoliščin in zahtevajo bolj ali manj poglobljeno diagnostično obravnavo. Diagnostična obravnava je proces spoznavanja problema do tiste možne mere, ki omogoča ustrezno načrtovanje pomoči otroku in staršem.

Kako spoznati vzroke težav? Kako ugotoviti, ali je problem le razvojen, reaktiven, ali pa že zasnova resne težave ali motnje? Diagnostično delo je velikokrat zelo zahtevno in se vanj vključuje tudi celoten tim strokovnjakov (psiholog, zdravnik, defektolog, socialni delavec, logoped). Včasih se odločimo tudi za dolgotrajnejše spremljanje otrokovega razvoja. Če je potrebno in seveda možno, skušamo v sodelovanje pritegniti tudi otrokovo vzgojiteljico ali varuško. S starši se pogovorimo o samem problemu, o otrokovem vsakdanu, navadah družine, pomembnih spremembah v otrokovem življenju in predvsem temeljito o doseganju razvoja.

Otroci navadno radi prihajajo v posvetovalnico. Predšolski so, zlasti v prvih letih, manj dostopni za pogovor. O svoji težavi ne morejo poročati. Njihov razvoj ugotavljamo s posebej prilagojenimi preizkusi. Veliko pa nam o svojem doživljanju povedo v igri in nekoliko kasneje v risbi. Tu lahko izkušen poznavalec kaj dobro najde otrokove probleme, stiske, težave. Bister štiriletnik pa se lahko, po svojih zmognostih seveda, že kar dobro pogovarja o tem, kar je njegova težava, zaradi katere je prišel v posvetovalnico. V nadaljnji obravnavi je otrok glede na problem deležen različnih oblik pomoči. Skupaj s starši ali vzgojitelji v procesu svetovanja iščemo možnosti ustvarjanja ustreznih pogojev za otrokov razvoj in zorenje.

Katja Makarovič, dipl. psih.

VETERINARSKI ZAVOD
LJUBLJANA

Dežurna lista za januar 1986

Sprejemanje vseh naročil od 6.30 do 20. ure (tudi ob sobotah in nedeljah) na telefonski številki: 482-912 in 484-292.

Od 20. ure do 6.30 na telefon dežurnih veterinarjev po naslednjem razporedu:

28. 12. do 4. 1. 86 Tomšič Jože, telefon 59-494
4. 1. do 11. 1. 86 Štrus Jože, telefon 772-402
11. 1. do 18. 1. 86 Jerše Bogdan, telefon 262-076
18. 1. do 25. 1. 86 Briški France, telefon 570-043
25. 1. do 1. 2. 86 Kastelic Jure, telefon 264-625